

26.4

ONSDAGSSERIEN 14

Musikhuset kl. 19.00

Richard Egarr, dirigent

Johann Sebastian Bach: Svit för orkester nr 4 19 min
D-dur BWV1069

I Ouverture

II Bourrée 1 – Bourrée 2

III Gavott

IV Menuett 1 – Menuett 2

V Réjouissance

Johann Sebastian Bach: Svit för orkester nr 1 21 min
C-dur BWV1066

I Uvertyr

II Courante

III Gavotte alternativement – Gavotte 2

IV Forlane

V Menuet alternativement – Menuet 2

VI Bourrée alternativement – Bourrée 2

VII Passepied 1 – Passepied 2

PAUS 20 min

*Johann Sebastian Bach: Svit för orkester nr 2
h-moll BWV1067*

21 min

Yuki Koyama, flöjt

I Uvertyr

II Rondo

III Sarabande

IV Bourrée alternativement – Bourrée 2

V Polonaise – Double

VI Menuet

VII Badinerie

*Johann Sebastian Bach: Svit för orkester nr 3
D-dur BWV1068*

20 min

I Uvertyr

II Air

III Gavott 1–2

IV Bourrée

V Gigue

Paus ca kl. 19.55.

Konserten slutar ca kl. 21.15.

Sänds direkt i Yle radio 1 och på webben yle.fi/rso.

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685–1750): ORKESTERSVITERNA NR 1-4, BWV 1066–69

Konserterna och sviterna var de två centrala genrerna inom orkestermusikerna på Bachs tid. Bach experimenterade med båggenren i mycket olika proportioner: det finns ca tjugo bevarade konserter av honom medan vi idag känner till bara fyra orkestersviter. Detta återspeglar det faktum att sviterna långsamt höll på att tyna bort som genre inom orkestermusikerna för att sedan under den klassiska epoken så att säga ersättas av serenader, divertimenton och liknande flersatsiga verk. Konserterna var däremot ännu en ny genre och på väg mot en blomstrande framtid.

De ursprungliga manuskripten till Bachs orkestersviter har inte bevarats och åsikterna om när de tillkom går isär. Stämmor till verken har bevarats från Bachs år i Leipzig (1723–1750), då han från år 1729 ledde konsertföreningen Collegium Musicum som grundats av hans vän Georg Philipp Telemann. Bachs orkestersviter – liksom även hans konserter – spelades vid dessa tillfällen men vissa av sviterna är förmodligen av tidigare datum, troligen från hans tid i Köthen (1717–23) eller kanske rent av från den föregående perioden i Weimar (1708–17). Fastän orkestersviten som genre historiskt sett redan höll på att falla i glömska, blomstrade den fortfarande i Bachs sviter.

Svit nr 1 C-dur, BWV 1066

Även om full säkerhet inte råder om när sviterna komponerades, har man ofta antagit att svit nr 1 C-dur (BWV 1066) är den äldsta av dem. Vissa stämmor till den har bevarats från åren 1724-25, således alldeles i början av Bachs period i Leipzig och innan hans tid med Collegium Musicum. Man har emellertid förmodat att sviten kunde vara äldre än så och således tillkommit under hans tid i Köthen.

C-dursviten har ofta betraktats som den mest franska av Bachs orkestersviter. Detta antyds ju redan av besättningen som utöver stråkar och continuo omfattar två oboer och en fagott. Bach använde också dessa som en självständig grupp och Bourrée II är skrivet enbart för dem, varvid de bokstavligen bildar en trio mitt i satsparet. Av satserna framförs fyra parvis (Gavotte I/II, Menuet I/II, Bourrée I/II samt Passepied I/II). Med i satsen finns också det ursprungligen italienska Forlane; den enda gången denna dansform förekommer hos Bach.

Svit nr 2 h-moll, BWV 1067

Beträffande tidsbestämningen av sviterna råder största enighet om att h-mollsviten i sin slutliga form är den senaste av dem alla. Ursprungliga stämmor finns från åren 1738–39 och bland dem är flöjten och violan skrivna med Bachs egen handstil. Enligt senare forskning har verket uppenbarligen ursprungligen gått i a-moll och skrivits för solistisk violin, stråkar och continuo. Det finns även alternativa teorier om verkets bakgrund:

enligt en sådan teori skulle verkets ursprungliga solistiska instrument ha varit oboe, enligt en annan skulle det vara möjligt att med små förändringar spela verkets a-mollversion också på flöjt.

Sviten h-moll är vad besättningen beträffar den lättaste och luftigaste av Bachs orkestersviter. Utöver stråkarna och continuo ingick nämligen bara en tvärflöjt. Den får också ofta en solistisk och konserterande roll i verket. Så sker i det snabba avsnittet i uvertyren, Bourrée II, i polonäsens Double-avsnitt samt framförallt i det virtuost snabba Badinerie, som hör till de mest kända satserna i Bachs produktion och i hela barockmusiken. Man har förmodat att Bach skulle ha skrivit verket (eller dess flöjtversion) för den franske flöjtvirtuosen Pierre-Gabriel Buffardini som arbetade vid hovet i Dresden, men den teorin har förblivit blott en gissning.

Svit nr 3 D-dur, BWV 1068

Liksom h-mollsviten antar man att den tredje sviten funnits i flera versioner. Enligt denna teori skulle verket ursprungligen ha kommit till under perioden i Köthen och då blott för stråkar och continuo. I sin slutliga form med stämmor som bevarats ungefär från år 1730 hade besättningen utökats med trumpet, pukor och oboer, vilket ger verket karaktäristisk prakt och festlighet.

Svit nr 3 är vid sidan av h-mollsviten den mest spelade av Bachs fyra orkestersviter. Där ingår som andra sats även ett av hans allra mest kända stycken, Air med sina långa linjer skrivna enbart för stråkar. Satsen har uppenbarligen flyttats som sådan från den ursprungliga

stråkversionen och bildar nu en effektfull klanglig kontrast med resten sviten. Stråkarna har också såtillvida en aktiv roll, att första violinen har flera konserterande avsnitt, för första gången och tydligast genast i uvertyrens snabba avsnitt.

Svit nr 4 D-dur, BWV 1069

Den störst är besättningen har den fjärde orkestersviten, där det vid sidan av stråkar och continuo finns trumpet, pukor, tre oboer och en fagott. Enligt rådande teorier skulle besättningen också i detta fall först ha varit mindre och saknat trumpet och pukor. Bach använde en del musik ur svitens uvertyr i första satsen i sin kantat nr 110 Unser Mund sei voll Lachens som han skrev för juldagen 1725. Där kommer vokalandelarna med i det snabba mellersta avsnittet som med sin 9/8-taktart bildar en effektfull kontrast till festligheten i ytteravsnitten. Man antar att Bach skulle ha tagit med trumpet och pukor i orkestersviten först då han lagt till dem i samma musik i kantatens första sats.

Bach använder sina instrument omväxlande och mångdimensionellt, och ibland avskiljer han träblåsarna till en egen självständig grupp. I Bourrée I inskränker sig trumpeternas och pukornas andel till några korta repliker och i Bourrée II hörs de inte alls. I menuetten är trumpeterna och pukorna tysta från första början och i andra menuetten hörs bara stråkar och continuo, varvid den bildar en mera behärskad trio i satsparet. Och fastän ingenting tyder på att Bach skulle ha betraktat sina orkestersviter som en enhetlig samling för

gemensam publikation, så utgör fjärde svitens avslutande sats *Réjouissance* med sin jublande ton som namnet antyder en praktfull avslutning på dessa fyra verk.

Kimmo Korhonen

RICHARD EGARR

Richard Egarr, musikchef för orkestern Academy of Ancient Music i Cambridge, är även cembalist och i den egenskapen "associate artist" för Scottish Chamber Orchestra. Han har studerat i Manchester och Cambridge och han fick vägledning i historisk uppförandep Praxis av Gustav och Marie Leonhardt.

Egarr som sedan 2006 lotsat Academy of Ancient Music (AAM) har spelat in en samling *Händelskivor* som fått Gramophone Award och MIDEM-priset samt bl.a. Bachs *Johannespassion* och *Matteuspassion*. I en nära framtid framför AAM och Egarr en serie operor av Purcell vid Barbican Centre i London.

Förutom med RSO debuterar Richard Egarr under innevarande säsong som dirigent för St. Paul Chamber Orchestra och Melbourne Symphony Orchestra. Därtill dirigerar han Hannoverradios symfoniorkester samt Galiciens och Seattles symfoniorkestrar.

Vid sidan av sina dirigentuppdrag uppträder Egarr fortfarande regelbundet som cembalist. Under denna säsong håller han konserter i bl.a. Wigmore Hall i London och Carnegie Hall i New York.

Egarr undervisar bl.a. vid Amsterdams konservatorium samt vid Nederländernas Operaakademi och är även gästartist vid Juilliard School i New York.

RADIONS SYMFONIORKESTER

Radions symfoniorkester (RSO) är Oy Yleisradio Ab:s orkester och har som uppgift att producera och befrämja finländsk musikkultur. Orkesterns chefsdirigent Hannu Lintu tillträdde sin post hösten 2013. RSO:s hedersdirigenter är Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo.

Den ursprungliga tiomanna Radioorkestern grundades år 1927. På 1960-talet utvidgades den till en fulltalig symfoniorkester. RSO:s tidigare chefsdirigenter är Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo.

Förutom de stora klassisk-romantiska mästerverken omfattar RSO:s repertoar en hel del nutida musik och orkestern uruppför årligen ett flertal verk som beställt av YLE. Till RSO:s uppgifter hör även att förse radions arkiv med friköpta inspelningar av hela den inhemska orkesterrepertoaren.

Under säsongen 2016–2017 uruppför orkestern fem verk beställda av Yleisradio och presenterar några av den finländska modernismens pionjärer: Väinö Raitio och Uuno Klami. Därtill omfattar programmet orkesterverk av

Stravinskij, symfonier av Mahler och Bruckner, Haydns Årstiderna samt konserter av nutida kompositörer. RSO:s gäster är bl.a. sopranen Karita Mattila och mezzosopranen Michelle DeYoung, dirigenterna Esa-Pekka Salonen, Teodor Currentzis och Gustavo Gimeno samt pianisten Daniil Trifonov.

RSO har spelat in på skiva musik av bl.a. Mahler, Ligeti, Eötvös, Sibelius, Hakola, Lindberg, Saariaho, Sallinen, Kaipainen och Kokkonen samt premiärinspelningen av Armas Launis opera *Aslak Hetta*. Orkesterns skivor har fått pris av bl.a. BBC Music Magazine, Académie Charles Cros och MIDEM Classical. RSO:s skiva med Sibelius Lemminkäinen och Pohjolas dotter valdes till Critics' Choice i tidskriften Gramophone i december 2015. Med den inspelningen fick RSO och Hannu Lintu även det inhemska Emma-priset i kategorin Årets klassiska skiva 2015. Under säsongen 2016–2017 spelar orkestern in musik av bl.a. Sibelius, Prokofjev och Fagerlund.

RSO företar regelbundet konsertturnéer på olika håll i världen. Under säsongen 2016–2017 uppträder orkestern under Hannu Lintus ledning även i Suomussalmi, Kajana, S:t Michel och Kuopio.

RSO:s radiokanal är Yle Radio 1 som radierar alla orkesterns konserter. I allmänhet sänds såväl de utländska som de inhemska konserterna direkt. Konserterna kan även avlyssnas på RSO:s webbsidor (yle.fi/rso) och ses live i hög resolution. En stor del av konserterna televiseras också direkt i Yle Teema.